

ANNA NAVARRO

ENTREVISTA A JOAQUIM ARENAS, CAP DEL SERVEI D'ENSENYAMENT DEL CATALÀ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

«El català no està al lloc que hauria d'estar»

Joaquim Arenas s'ha dedicat sempre a la promoció de l'ensenyament del català. La seva trajectòria professional i extraprofessional és un llarg recorregut per diversos càrrecs d'organitzacions i institucions relacionades amb la cultura i l'ensenyament de la llengua.

David Pallejà

La normalització del català segueix un ritme correcte?

—El català no està al lloc que hauria d'estar, no tan sols pels coneixements que es puguin adquirir a l'escola, o a la societat en general, sinó que l'ús del català no és en la nostra societat el que hauria de ser. És a dir, el que correspon a una llengua d'un país amb poder polític. Aquesta seria una resposta absoluta. I una resposta relativa és que si fa onze anys, el temps que fa que tenim Generalitat, ens haguessin dit que tindríem tres canals de TV, o quatre, amb programació en català;

que la majoria d'escoles públiques tindrien projectes de normalització lingüística en català; o que un tant per cent important de mestres de Catalunya estarien reciclats en català... no ens ho hauríem cregut... Jo mateix no m'ho hauria cregut.

—*¿En quina situació i quan es podria dir que el català haurà assolit la seva normalitat?*

—La normalització és un tema, per la seva mateixa construcció, que vol dir «situació dinàmica», «camí vers...», per tant tota acció que porti a fer del català una llengua d'ús normal és *normalització*. La normalitat és la fita. Per tant, que Catalunya sigui un país que

en tots els seus àmbits, en tots els seus estaments, en tota situació i circumstància usi el català, i que els catalans n'estiguin orgullosos d'usar-lo.

—*¿És l'escola el millor vehicle per a estendre el català a la resta de la societat?*

—L'escola evoca nous ciutadans formats dins de la societat, per tant no tot s'acaba amb l'escola, tot just comença. Perquè molts nens de Catalunya a l'escola tenen per primera vegada contacte amb la llengua pròpia del país, sobretot en les barriades.

—*¿Què és la immersió lingüística?*

—La immersió és una manera d'ensenyar una segona llengua. És a dir,

que un nen té la seva llengua familiar, però aprèn en una altra llengua. És un aprenentatge primerenc i intensiu de la llengua des de les primeres edats.

Aquí a Catalunya aquesta immersió té noms i cognoms. S'anomena Programa d'Immersion Lingüística.

—*¿Quines característiques té aquest programa?*

—El Programa d'Immersion Lingüística es defineix per quatre premisses, que són: una duració de quatre anys; s'inicia en el parvulari i arriba fins a segon curs, quan el nen té set anys; es fa en l'edat cronològica en què el nen té més capacitats i aptituds per a l'adquisició lingüística; i, sobretot, sempre s'ha de fer amb la voluntat expressa dels pares, perquè si no hi ha la voluntat dels pares no hi ha adhesió. No és gens convenient fer l'educació en una altra llengua quan això suposa que el pare arribarà a casa i el nen li dirà «el conill» o «l'arbre», i el pare li dirà: «¿Què?» en lloc de «i tant que sí». Hi ha d'haver aquesta connexió.

—*És a dir, ¿que a un nen no catalanoparlant, no se li ensenya català sinó que se li ensenya tot en català?*

—El Programa d'Immersion és un ensenyament vivencial de parvulari i de cycle inicial, en un moment en què el nen no ha d'estudiar, sinó que ha d'aprendre habilitats, destreses, madurar els sentits i fer-se persona. Aquesta educació viscuda es fa en català, de tal manera que no s'ensenya català, sinó que fent aquest tipus d'educació amb metodologies modernes i específiques la llengua entra de viatge.

—*¿Des de quan s'aplica el Programa d'Immersion?*

—Es va començar el curs 1983-1984. Però de fet ja es van fer ensenyaments en català des de la Delegació de l'Ensenyament en Català (DEC).

—*¿Hi ha constància de quins són els resultats obtinguts amb la immersió?*

—Els resultats són bons. Els nens que estan en immersió i els nens que no ho estan tenen els mateixos coneixements generals. És a dir, tant saben comptar, com llegir, entendre, etc. Ara hem de veure si al final del programa, que acaba a segon, quan haguem estudiat totes les dades que tenim, que són moltes i n'hi ha en vídeo i cintes d'àudio, veurem doncs si aquests nens que han fet immersió (i per tant han esdevingut bilingües, castellanoparlants a casa i catalanoparlants a l'escola) tenen uns rendiments intel·lectuals més alts.

—*¿La immersió s'inspira en altres programes similars aplicats a l'estranger?*

«Nosaltres podem tenir ciutadans que sàpiguen tots català i no sentir parlar català».

Personal

Vostè ha portat una vida professional i extraprofessional dedicada a l'expansió de l'ensenyament de la llengua. *¿Quan va començar tot això?*

—Mirí, la nostra educació escolar fou en castellà. Una immersió mal feta, avui en diríem una *submersió*. No podies dir una paraula en català als professors, ni expressar-te amb la teva llengua a classe. Només amb amics i companys al pati.

—*¿La consciència d'aquesta situació?*

—No, era una vexació rebuda amb inconsciència. Funcionava així... Recordo que quan vaig agafar els primers llibres en català arran d'unes angines, havia de fer una mena de translació mental en llegir-los. Tenia vuit anys. Hi havia un conductisme descarat. Una de les poesies que apreníem abans de l'ingrés a batxillerat deia: «Espanya se nos moría / a golpes de hoz i martillo / mas Dios mandó salvaria / a Franco, nuestro caudillo». Eren els anys 1957-1958.

—*Després estudia al seminari de Barcelona. ¿Va començar allà la lluita per la llengua?*

—Una cosa és descobrir la llengua com a valor cultural i d'identitat, i una altra és assumir-ne la militància. L'esperit militant nasqué arran d'un episodi trist de recordar... Per a la festa de la Mercè es feia un mural amb escrits i dibuixos. Jo hi vaig participar amb un article curt. Suposo que amb un català horrorós. Quan es va penjar al claustre, un professor dels formats a Salamanca, en adonar-se de la llengua en què era escrit, l'arrancà en sec. Aquest fet no el vaig pair...

—*Quan l'any 1969 resideix a Barcelona, es posa en contacte amb l'Òmnium Cultural i promou una campanya de «Català a l'escola». ¿Com va ser això?*

—Una vegada a Barcelona em demanaren que fes unes classes de català a Santa Coloma de Gramanet. Eren cursos subvencionats per la Diputació de Barcelona. Els cursos tenien una aflluència d'alumnes extraordinària. Junt amb Ma. Lluïsa Corominas vam engegar una campanya perquè totes les escoles de Santa Coloma fessin català dins l'horari escolar i dues hores per setmana.

—*Òmnium Cultural i la seva DEC (Delegació per a l'Ensenyament en Català) van fer una tasca de resistència a favor de la llengua molt important.*

—La immersió s'aplica a l'estranger des de l'any 1961, quan el doctor Lambert i el doctor Peal van anar a Montreal a veure què passava amb els nens bilingües als quals se'ls feia un ensenyament bilingüe, comparant-lo amb els nens monolingües (anglesos) als quals se'ls feia un ensenyament bilingüe (anglès i francès). Aleshores ells es pensaven que passarien coses dolentes,

que hi hauria resultats dolents en el rendiment escolar dels nens monolingües. Però va passar al revés; els nens anglesos que feien ensenyament en francès tenien més capacitats que els altres. A partir d'aleshores el doctor Lambert va iniciar els programes d'immersió, és a dir, educar en francès els nens de Montreal que només parlaven anglès.

